

Giuseppe Verdi (1813–1901)

Dáma s kaméliemi

Neoklasický balet o třech jednáních

LIBRETO, CHOREOGRAFIE A REŽIE

DIRIGENT	ALLEN YU
SCÉNA	JAN ŠRUBAŘ
KOSTÝMY	DAVID BAZIKA
	EVA KOTKOVÁ
Účinkují:	
MARGUERITE GAUTIER	Olga Borisová-Pračíková / Barbora Kaufmannová / Nikola Márová
ARMAND DUVAL	Jan Krejčíř / Michał Lewandowski / Michał Štípa
BARON	Po-Ju Lin / Goh Shibata / Rodion Zelenkov
NANINA, komorná	Yu Iizuka / Markéta Pospíšilová
GEORGE DUVAL, Armandův otec	Jan Kolda / Igor Vejsada
PRUDENCE DUVERNOY	Petra Kováčová / Zuzana Majvelderová
ŽOLÍK	Michal Bublík / Goh Shibata / Filip Staněk / Vladimír Vašků
PIKOVÁ DÁMA	Petra Kováčová / Chiara Lo Piparo
CIKÁNKA	Kristina Moravčíková / Lucie Skálová / Nikola Šmahelová
DOKTOR	Jiří Dvořák / Patrick Ulman
Vzpomínka	Olga Borisová-Pračíková / Barbora Kaufmannová Jan Krejčíř / Michał Lewandowski

Dále účinkuje sbor baletu NDM; hraje orchestr opery NDM – koncertní mistři Vladimír Liberda a Petr Kupka.

Přestávka po druhém dějství

Asistenti choreografa	Tamara Černá Jan Kolda
Baletní repetitorka	Dana Muntágová
Korepitoři baletu	Jaroslav Domanskij Elena Podolchova
Inspicientka	Bohuslava Kráčmarová
Technický šéf	Stanislav Muntág
Šéf výpravy	David Bazika
Vedoucí umělecko-dekoračních dílen	Barbora Macháčová
Vedoucí výroby kostýmů	Eva Janáková
Jevištní mistři	Jan Benek, Radim Duraj
Mistr osvětlení	Radko Orenič
Mistr zvuku	Otakar Mičoch
Mistrová vlásenkárny	Eva Celarková
Mistrová garderoby	Růžena Mauerová
Mistrová rekvizit	Alexandra Václavíková

Scénické dekorace vyrobily umělecko-dekorační dílny NDM.

Technolog – Martin Dušek, mistr čalounické dílny – Petr Missig, mistr malířsko-kašéřské dílny – Jaroslav Macháč, mistr truhlářské dílny – Radomír Maschke, mistr zámečnické dílny – Milan Rous, mistr zbrojářsko-šperkařské dílny – Jaroslav Dovalil

Kostýmy a doplňky vyrobily krejčovny NDM.

Mistrová dámské krejčovny – Iva Koplová, mistrová pánské krejčovny – Jiřina Richtrová, modistka-dekoratérka – Věra Siostrzonková

V inscenaci zazní části z Verdiho oper *Oberto*, *Macbeth*, *Jerusalém*, *Trubadúr*, *La traviata*, *Sicilské nešpory*, *Simon Boccanegra*, *Maškarní ples* a *Síla osudu*.

**Premiéry 10. a 12. listopadu 2011 v 18.30 hodin
v Divadle Antonína Dvořáka**

„Když někdo přivykl na takovou lásku, zdá se nemožné, aby odvykl a nebyla přítom narušena i jeho zbývající životní energie..“

(Alexandre Dumas ml.: *Dáma s kaméliemi*)

DĚJ BALETU

1. dějství

Markéta Gautierová, známá pařížská kurtizána, pořádá ples. Všichni přítomní muži jsou přitahováni krásou mladé hostitelky – nejvíce Baron, který velmi stojí o Markétinu přízeň; je ochoten jí nabídnout to nejluxusnější materiální zázemí, stane-li se jeho milenkou. Markéta, vzhledem ke slabosti plynoucí z její nemoci, však musí přerušit tanec. V průběhu plesu přichází nový host – mladý muž jménem Armand Duval, jenž Markétu dávno tajně zbožňuje. I dívku Armand přitahuje od prvního okamžiku, kdy jí byl představen. To se samozřejmě nelíbí Baronovi, který si osobuje na Markétu výhradní právo a ztropí jí žárlivou scénu. Další záchvat slabosti donutí hostitelku opustit taneční sál.

Rozrušený Armand následuje Markétu do jejího budoáru, kde jí poznává svou vášnivou lásku. Mladá žena je okouzlena jeho otevřeností i náklonností – a na znamení své přízně mu věnuje květ kamélie. V sále zatím pokračuje taneční rej...

2. dějství

Armand s Markétou žijí na venkově. Opustili veselou a hektickou pařížskou společnost, aby o samotě žili jen pro sebe a svou lásku; společnost jim dělá pouze oddaná služebná Nanina.

Jejich idylu naruší věštba cikánky, která Markétě prorokuje, že jí není souzeno žít s Armandem – v blízké budoucnosti se budou muset rozejít. Rozhněvaný Armand cikánku vyhání, ale Markéta nemůže zapomenout na zlou věštbu.

Za Armandovy nepřítomnosti navštíví dívku Baron; opět jí nabízí své city a především finanční zabezpečení a bezstarostný život. Markéta znovu opakuje Baronovi, že o něj nestojí – a na důkaz nezvratnosti svého rozhodnutí mu vrací jeho dřívější dary. Po Baronově odchodu je k Markétě uveden nový host – Armandův otec. Vzhledem k věštbě se dívka obává nejhoršího – a skutečně, pan Duval ji žádá, aby Armanda opustila: sama přece ví, že jejich vztah nemůže být nikdy legalizován, a miluje-li jeho syna doopravdy, měla by jej nechat žít lepší život než po boku kurtizány.

Nešťastná Markéta nakonec souhlasí – a aby její zoufalství nezvrátilo slib daný otci Duvalovi, rozhodne se přijmout nabídku Barona. Odjíždí do Paříže a nechává Armandovi dopis na rozloučenou...

3. dějství

Obraz první

Zoufalý Armand hledá zapomenutí v pařížském kasinu; nevnímá už rozdíl mezi realitou a fantazií, což je možná jedním z důvodů, proč se mu hra daří – vyhrává obrovskou spoustu peněz. Do kasina přichází i Markéta s Baronem; setkávají se zde s Armandem a napětí mezi nimi roste. Dívka prohrává veškeré peníze, které jí pro hru poskytl Baron – štěstí při ní nestojí. Doufá alespoň, že Armand není schopen nenávisti k ní – když ten jí však v záchvatu žárlivosti hází k nohám veškerou svou výhru, odchází zlomená Markéta s Baronem z kasina.

Obraz druhý

Těžce nemocná Markéta, opuštěná všemi přáteli i ctiteli, umírá v chudobě na nevy léčitelnou chorobu. Jenom věrná Nanina s ní sdílí její osud; lékař služebně otevřeně sděluje, že Markéta brzy zemře.

V zoufalství a beznaději posledních chvil života čeká ale umírající dívku přece jen radost – přichází otec Duval i Armand, aby ji požádali o odpuštění. Šťastná Markéta doufá, že návrat lásky jí vrátí také zdraví – ale nemoc je silnější než její cit. Umírá v náručí svého Armanda, který nemůže uvěřit v krutost osudu. Nad mrtvým tělem milované ženy vzpomíná na jejich společné první setkání...

Camille Roqueplan – portrét Marie Duplessis v divadle

„Markéta se účastnila všech premiér a své večery trávil buď v divadle, nebo na plesích. Kdykoli se objevila nová hra, mohli jste si být jisti, že Markétu spatříte v divadle se třemi předměty, bez kterých se nikdy neobjevila a které vždy ležely na pažení její přízemní lóže: kukátko, sáček s bonbóny a kytice kamélií.“

(Alexandre Dumas ml.: Dáma s kaméliemi)

Od Rose Alphonsiny k Marii, od Marie k Marguerite, Violettě a Camille...

Jednou z nejslavnějších ženských literárních a divadelních hrdinek je „dáma s kaméliemi“. Už více než 150 let ji čtenáři a diváci znají jako Marguerite Gautierovou z Dumasova románu (a pozdější hry) *La Dame aux camélias*. Hudbymilovné publikum tuto ženu identifikuje pod jménem Violetta Valéry z Verdiho opery *La traviata* – a pro anglojazyčné milovnicky stříbrného plátna je to *Camille* ze stejnojmenného filmu. Ne všichni ale vědí, že „dáma s kaméliemi“ skutečně žila: penězi i duchem bohatým Pařížanům byla ve 40. let 19. století známa jako **Marie Duplessis**. Jedna z nejkrásnějších a nejžádanějších kurtizán své doby, která kromě krásy – subtilní postavy, jemného obličejce a okouzlujícího úsměvu – oplývala také přirozenou inteligencí, duchaplností a vkusem...

Narodila se 15. ledna 1824 v dolní Normandii v městečku Nonant-le-Pin jako **Rose Alphonsine Plessis**, druhá dcera obchodníka se sukrem, notorického alkoholika s násilnickými sklony. Po neidyllickém dětství (matka zemřela, když Rose bylo osm, několik let pak dívka žila u chudých příbuzných a od jejích 12 let ji otec údajně „poskytoval“ bohatším místním mužům) se přestěhovala v 15 letech do Paříže. Tam začala vést samostatný život a vystřídala zpočátku několik počestných zaměstnání v obchodě s klobouky a jako pradelna – bělička prádla. Od 16 let se začala důsledně vzdělávat a měnit z venkovské dívky Rose Alphonsiny Plessis v Marii Duplessis, úspěšnou, obdivovanou a žádoucí ženu polosvěta.

Třetinu svého života pak prožila jako známá pařížská kurtizána, milenka mnoha bohatých a vysoce postavených mužů. V salónu Marie Duplessis se scházeli nejznámější umělci své doby (mj. Eugène Sue, Honoré de Balzac, Théophile Gautier) – ale jen málokterí z nich měli dostatek prostředků na to, aby byli více než pouhými jejími hosty. Kromě mnoha aristokratických ctitelů (za jednoho z nich, hraběte Édouarda de Perregaux, se v Anglii rok před smrtí provdala; nikdy však spolu jako manželé nežili a sňatek byl ve Francii neplatný) patřili k jejím milencům Alexandre Dumas ml. a v závěru jejího života krátce také Franz Liszt.

Krásná žena se zálibou v kaméliích (jediných květech, které vzhledem ke své chorobě snesla), s vytříbeným vkusem a taktem (s většinou svých bývalých milenců udržovala nadále přátelské vztahy), která údajně

„Žárlivost, to je umění působit sobě více zla než druhým.“

Alexandre Dumas ml.

Alexandre Dumas ml.

(27. 7. 1824 – 27. 11. 1895)

Syn slavného otce – to je vždycky poněkud komplikovaná startovní životní pozice. A zvláště v případě, když jde o syna nemanželského...

Alexandre Dumas ml. se narodil pařížské majitelce krejčovského salónu Marie-Laure-Catherine Labay roku 1824, tedy ve stejném roce, ve kterém přišla na svět i jeho pozdější velká mladická láska, Marie Duplessis. Trvalo sedm let, než ho slavný otec uznal za svého syna a zajistil mu výborné vzdělání. Traumata z dětství – odloučení od rodičů, posměšky ve škole pro nelegitimní původ i vzhled – měly později vliv na jeho vnímání světa i literární tvorbu.

Ve dvaceti letech se přestěhoval k otci do Saint-Germain-en-Laye, kde poznal Marii Duplessis; vášnivá aféra s jednou z nejkrásnějších pařížských kurtizán se pro něj stala výrazným inspiračním zdrojem. Mladý Alexandre, který žil bohémským životem, se totiž už pár let pokoušel prorazit jako spisovatel: vydal sbírku básní *Hřichy mládí* (1845), v tomtéž roce hru *Královnin klenot* a o rok později pikareskní román *Dobrodružství čtyř žen a jednoho papouška* (1846).

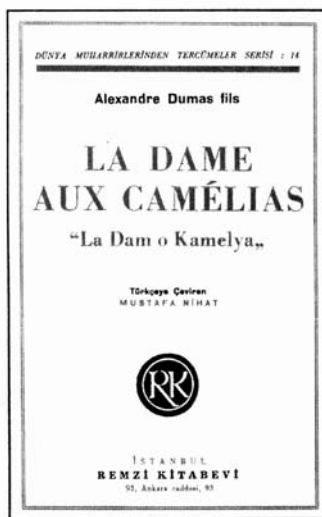
Osobně zasažen předčasnou smrtí Marie Duplessis napsal autobiograficky laděný román *Dáma s kaméliemi* (*La Dame aux camélias*, 1847), který se po svém vydání v roce 1848 stal rázem literární událostí i společenským skandálem (nebylo zrovna obvyklé, aby spisovatel líčil padlou ženu jako trpící a šlechtnou bytost). Z finančních důvodů se autor vzápětí rozhodl román zdramatizovat a po tahanicích s cenzurou byla konečně jevištní verze *Dámy s kaméliemi* uvedena 2. února 1852 v pařížském Théâtre du Vaudeville.

Obrovský úspěch hry způsobil, že se syn stal okamžitě stejně slavným jako jeho otec (který mimochodem také začínal jako dramatik a stál u počátků éry romantismu ve francouzském dramatu). Román i drama zapůsobily podobně jako před tři čtvrtě stoletím Goethův *Werther* – literatura ovlivnila život i vkus tehdejší společnosti; kamélie se přes noc staly nejoblíbenějšími květinami a dámská móda od té chvíle přikazovala chorobnou bledost pleti. Rok a měsíc po premiéře už vznikla první (a nejslavnější) adaptace *Dámy s kaméliemi* v jiném uměleckém žánru – Verdiho opera *La traviata*.

Není podstatné, že Dumasův román nepopisuje skutečný průběh jeho vztahu s Marií Duplessis, ale spíš tajný sen o něm (ve skutečnosti Alexandre poměr s mladou, krásnou a nemocnou kurtizánou nezládl

finančně ani psychicky, rozešel se s ní a odcestoval). Důležité je, že stvořil po smrti své mladické lásky příběh, který se zařadil mezi nej-slavnější milostné příběhy celé historie umění. Navíc *Dáma s kaméliemi* odstartovala Dumasovu kariéru jako jednoho z nejuznávanějších a nejuváděnějších francouzských dramatiků 2. poloviny 19. století, který napsal v průběhu svého života celkem patnáct her (mj. *Polosvět* – 1855, *Nemanželský syn* – 1858, *Marnotratný otec* – 1859, *Claudova žena* – 1873, *Cizinka* – 1877). Většina z nich se zabývá bolestmi a problémy, které provázely Dumasovo dětství i dospělost: otázkou nemanželských dětí, rozvodů, cizoložství, práv žen, společenskými předsudky a falešnou morálkou.

Uznávaný dramatik a prozaik (mj. *Jindřich Navarský* z r. 1851 nebo autobiograficky laděná *Propast lásky / Aféra Clémenceau* – 1866) **Alexandre Dumas ml.** byl ve svých padesáti letech zvolen členem Francouzské akademie. Roku 1880 zažil ještě triumf Sarah Bernardt v novém nastudování *Dámy s kaméliemi* v Théâtre de la Renaissance, o 14 let později obdržel Řád čestné legie. Zemřel roku 1895 ve věku 71 let v Marly-le-Roi; jeho hrob na montmartreském hřbitově se nachází zhruba 100 metrů od náhrobku Marie Duplessis.

O celosvětové popularitě Dumasova románu svědčí i toto vydání v tureckém překladu z roku 1937.

„Ještě vám musím říci, příteli, že už dva roky se mě zmocňoval zvláštní pocit, když jsem tuto dívku potkal. Nevěděl jsem proč, zbledl jsem a srdce se mi vždycky rozbušilo. Mám přítele, který se zabývá okultními vědami, a ten by mé pocity nazval přitažlivostí fluid. Já si však prostě myslím, že mně bylo souzeno se do Markéty zamilovat..“

(Alexandre Dumas ml.: *Dáma s kaméliemi*)

„V Benátkách pracuji na Dámě s kaméliemi, která bude nazvána, možná, Traviata. Námět své doby. Jiný snad by to neudělal vzhledem k mravům, době a tisícerym jiným nejapným skrupulím...”

(z dopisu Giuseppe Verdiho
Cesaru de Sanctisovi, 1. ledna 1853)

Giuseppe Verdi

(10. 10. 1813 – 27. 1. 1901)

Jedno z jmen, které **Giuseppe Verdi** při křtu dostal, bylo Fortuninus. A Fortuna, starořímská bohyně šťastného osudu, při synovi obyčejného rolníka a přadleny po celý život stála. I když si to někdy sám nemyslel.

Jako dítě Carla Verdiho z vesnice Le Roncole poblíž Busseta v severní Itálii, který si vydělával na živobytí jako drobný kupec a hospodský, neměl malý Giuseppe příliš vyhlídek na jiný život, než vedli jeho rodiče. Venkovský učitel – kněz ho naučil číst, psát, počítat a hrát na varhany – ale nebýt Antonia Barezziho, otcova obchodního partnera z nedalekého městečka Busseto, nejspíš se **Giuseppe Verdi** slavným operním skladatelem nestal. Právě Barezzi totiž rozpoznal jeho hudební nadání a rozhodl se jej finančně i osobně podporovat; díky němu mohl desetiletý Giuseppe začít navštěvovat gymnázium i soukromé lekce hudby.

O třináct let později, v roce 1836, se stal hudebním ředitelem městského orchestru a hudební školy v Bussetu a oženil se s Barezziho dcerou Margheritou. V průběhu příštích čtyř let však zemřely obě Verdiho děti a v roce 1840 je následovala i Verdiho první žena Margherita. Vzhledem k tomu, že ve stejném roce totálně propadla jeho druhá opera, rozhodl se zlomený a rozčarováný Verdi, že navždy opustí svůj sen stát se operním skladatelem. Následujících deset let označoval sám jako „galejnická léta“, která však byla pro něj možná více trpká osobně než pracovní.

Už v roce 1842 měl totiž premiéru *Nabucco* – naštěstí existovala na kompozici tohoto díla smlouva, kterou Verdi podepsal ještě před svým rozhodnutím opustit skládání oper. Právě tento titul se stal jeho prvním obrovským a nepopíratelným jevištním úspěchem. V průběhu příštích šesti let Verdi složil a premiéroval deset operních děl a stal se uznávaným světovým operním skladatelem; získal také slušné materiální zázemí, díky němuž si mohl koupit poblíž svého rodiště statek Sant' Agata, na kterém sám hospodařil a žil se svou družkou (později druhou manželkou) Giuseppinou Strepponi*.

Za necelých šedesát let své aktivní kariéry složil **Giuseppe Verdi** celkem 28** operních děl, z nichž téměř polovina je dodnes živou součástí repertoáru světových scén. Byl člověkem přirozeně inteligentním, citlivým a zodpovědným, kterého nezajímalo jen vlastní zisk a prospěch, stejně jako upřímným vlastencem, jenž se stal jedním ze symbolů sjednocení Itálie. Snad nejslavnější své mimooperní dílo, *Requiem* (1873), napsal pod dojmem smrti italského vlasteneckého básníka a spisovatele Alessandra Manzoniho, jehož si velmi vážil. Během svého života získal množství oficiálních poct a ocenění, sám však zůstal nedotčen často až hysterickou slávou, která jej provázela. Na sklonku života založil v Miláně útulek pro přestálé hudebníky (Casa di riposo per musicisti), v jehož kapli byl po své smrti roku 1901 pohřben. Na jeho pohřbu, kterého se zúčastnily tisíce lidí, zazpíval 900členný sbor za řízení Artura Toscaniniho „*Va, pensiero, sull'alli dorate*“ – možná nejslavnější Verdiho skladbu, sbor židovských zajatců z opery *Nabucco*.

* Právě tato žena a jejich tehdy nelegitimní vztah byly pro Verdiho osobní inspirací k jeho devatenácté opeře *La traviata*. V románu Alexandra Dumase ml. *Dáma s kaméliemi* (jehož dramaturgii zhlédl v Paříži roku 1852) našel skladatel analogii ke svému životu a během několika týdnů zkomponoval jednu ze svých nejslavnějších oper, jež znamenala další posun v jeho tvorbě. Premiéra *Traviaty* v březnu 1853 v Benátkách ovšem nebyla úspěšná – diváci nečekali od slavného autora oper na historický námět příběh ze současnosti, v němž je navíc titulní a kladnou hrdinkou „padlá žena“. Skladatel s libretistou Piavem proto raději příběh přenesl do období konce 18. století a další nastudování s pozměněným obsazením o rok později znamenalo už výrazný úspěch.

** Počet Verdiho oper se v jednotlivých encyklopediích a odborných knihách různí. Záleží na tom, počítají-li autoři pouze skutečně zcela nové premiérované tituly, nebo také nejrůznější přepracované verze a revize.

Operní dílo Giuseppe Verdiho

(s datem a místem světové premiéry)

1. **Oberto / Oberto, conte di San Bonifacio** (17. 11. 1839, Milán)
2. **Jeden den králem / Un giorno di regno** (5. 9. 1840, Milán)
3. **Nabucco** (9. 3. 1842, Milán)
4. **Lombarďané na první křížové výpravě / I Lombardi alla prima crociata** (11. 2. 1843, Milán)
5. **Ernani** (9. 3. 1844, Benátky)
6. **Dva Foscariové / I due Foscari** (3. 11. 1844, Řím)
7. **Johanka z Arku / Giovanna d'Arco** (15. 2. 1845, Milán)
8. **Alzira** (12. 8. 1845, Neapol)
9. **Attila** (17. 3. 1846, Benátky)
10. **Macbeth** (14. 3. 1847, Florencie)
11. **Loupežníci / I masnadieri** (22. 6. 1847, Londýn)
12. **Jerusalem** (přepracovaná verze *Lombarďanů*, 26. 11. 1847, Paříž)
13. **Korzár / Il corsaro** (25. 10. 1848, Terst)
14. **Bitva u Legnana / La battaglia di Legnano** (27. 1. 1849, Řím)
15. **Luisa Miller** (8. 12. 1849, Neapol)
16. **Stiffelio** (16. 11. 1850, Terst)
17. **Rigoletto** (11. 3. 1851, Benátky)
18. **Trubadúr / Il trovatore** (19. 1. 1853, Benátky)
19. **La traviata** (6. 3. 1853, Benátky)
20. **Sicilské nešpory / Les vêpres siciliennes** (13. 6. 1855, Paříž)
21. **Simon Boccanegra** (12. 3. 1857, Benátky)
22. **Aroldo / Aroldo Rimini** (revidovaná verze *Stiffelia*, 16. 8. 1857, Rimini)
23. **Maškarní ples / Un ballo in maschera** (17. 2. 1859, Řím)
24. **Síla osudu / La forza del destino** (10. 11. 1862, Sankt Peterburg)
25. **Don Carlos** (11. 3. 1867, Paříž)
26. **Aida** (24. 12. 1871, Káhira)
27. **Otello** (5. 2. 1887, Milán)
28. **Falstaff** (9. 2. 1893, Milán)

Hudební čísla pototučně označených titulů jsou součástí baletní partitury k *Dámě s kaméliemi*.

„Ach ano, miluji tě, Armande! zašeptala, objímajíc mě, miluji tě tak, jak jsem nikdy nevěřila, že bych mohla milovat. Budeme šťastní, budeme žít v ústraní a navěky se rozloučím s životem, za který se teď rdím. Nebudeš mi nikdy vyčítat minulost, že?“

(Alexandre Dumas ml.: *Dáma s kaméliemi*)

Dáma s kaméliemi v baletu

Dumasova *Dáma s kaméliemi* nepatří pouze literatuře, dramatu, opeře a filmu – i když jen na Broadwayi bylo premiérováno více než patnáct jevištních adaptací románu (anglo-americký svět je většinou uvádí pod titulem *Camille*) a filmová historie zaznamenala okolo dvacítky adaptací tohoto příběhu. Na jevišti v roli Marguerite zářily z těch nejslavnějších hereček mj. **Eleonora Duse** a **Sarah Bernhardt**, která stačila ještě jedenáct let před svou smrtí natočit také němou filmovou verzi *Dámy s kaméliemi*. Na filmovém plátně se kromě božské Sarah převtělily v Marguerite (či Camille) desítky slavných hereček – **Greta Garbo**, **Theda Bara**, **Alla Nazimova**, **Isabelle Hupert** a další. Příběh krásné a nemocné pařížské kurtizány však inspiroval už od poloviny 20. století také svět baletu. V roce 1963 vznikl na hudbu Lisztovy sonáty h moll balet *Marguerite and Armand* – pro londýnský Royal Ballet a **Rudolfa Nurejeva** s **Margot Fonteyn** v titulních rolích jej vytvořil slavný choreograf **Frederick Ashton**.

Rok 1978 přinesl zřejmě nejslavnější baletní adaptaci Dumasova románu – stejnojmennou verzi **Johna Neumeiera** pro stuttgartský balet a **Marcia Haydée** v titulní roli. Neumeierova *Die Kameliendame* na hudbu Fryderika Chopina byla pak uvedena ještě mnohokrát – mj. ji nastudoval Hamburg Ballett, Ballet de l'Opéra national de Paris či zcela nedávno American Ballet Theatre.

V roce 1990 vznikla v Kapském městě další baletní podoba slavného příběhu – Cape Town City Ballet Company premiéroval *Camille* v choreografii **Veronicy Paeper** na hudbu z Verdiho Traviaty; také tato verze má za sebou už několik nastudování.

I Česká republika se může pochlubit svou vlastní baletní historií *Dámy s kaméliemi*. V roce 1991 uvedlo Národní divadlo v Praze stejnojmenný balet na hudbu Giuseppe Verdiho a Ladislava Simona v choreografii **Roberta Balogha**. Nejuváděnější českou verzí je *Dáma s kaméliemi* na hudbu z Verdiho Traviaty, kterou upravil a pro balet aranžoval ruský dirigent Sergej Onsov (uváděn také jako Onsoff). Byla nastudována ve Státní opeře v Praze, Divadle J. K. Tyla v Plzni (obojí v choreografii **Libora Vaculíka**) a Divadle F. X. Šaldy v Liberci (choreografie **Robert Balogh**).

Nikola Márová a Michal Štípa – *Dáma s kaméliemi*, Tchaj-pej 2008
Foto Lee Minshin

„Počátkem nového tisíciletí jsem byl osloven vedením Landestheater Coburg, abych vytvořil balet k verdiovskému jubileu. Jak je ovšem všeobecně známo, Giuseppe Verdi žádný balet nepsal – existují pouze baletní čísla v jednotlivých operách. Rozhodl jsem se pro taneční podobu *Dámy s kaméliemi*, ale pro baletní partituru jsem vybral hudbu nejen z *Traviaty*, ale i z dalších pěti Verdiho oper: *Macbetha*, *Sicilských nešporů*, *Simona Boccanegry*, *Síly osudu* a *Maškarního plesu*. Po téměř ročních přípravách měla v roce 2000 v Coburgu premiéru *Dáma s kaméliemi* v mé choreografii.

V roce 2003 jsem pro nastudování tohoto titulu v Taipei Ballet Company doplnil partituru ještě o části z Verdiho *Oberta*, *Jeruzaléma* a *Trubadúra*. Další, poslední úprava této verze vznikla v srpnu 2008 v Tchaj-peji. Spolu s nizozemským dirigentem Antony Hermusem jsem dále pracoval s částmi zmíněných devíti Verdiho oper, z nichž některé jsme společně znovu instrumentovali. V úspěšné premiéře Chamber Ballet Taipei zazářili tehdy v hlavních rolích za doprovodu Taipei Symphony Orchestra a Chimei Philharmonic Orchestra sólisté baletu Národního divadla v Praze Nikola Márová a Michal Štípa a znam baletu vysílala s velkým úspěchem tchajwanská televize. Tuto verzi uvádím nyní v české (a evropské) premiéře v Ostravě. Celá partitura, která obsahuje celkem 30 hudebních čísel, začíná předehrou k *Obertovi* – tedy prvními tóny první opery, kterou Giuseppe Verdi napsal..“

Allen Yu, choreograf

„Jsem velice rád, že jsem mohl pozvat pana Allena Yu k hostování v našem souboru právě s *Dámou s kaméliemi*. Nadchlo mě, že jde o verzi, která využívá pouze Verdiho hudbu – a jsem šťasten, že díky tomu baletní soubor Národního divadla moravskoslezského i svět baletu jako takový může přispět k probíhajícím oslavám jubilea Giuseppe Verdiho.

Pan Allen Yu je nejen výborný choreograf, ale také muzikant; našim tanečnickům věnuje maximální péči a podporuje jejich umělecký růst – jak technicky, tak, díky samotnému příběhu, i výrazově.“

Igor Vejsada, šéf baletu NDM

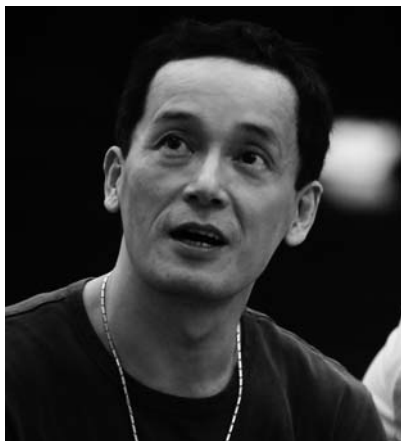
„Když odešla, byl jsem zděšen samotou, ve které mě zanechala. Za dvě hodiny po jejím odchodu jsem ještě seděl na lůžku, které opustila, a hleděl jsem na polštář, na kterém byly dosud otištěny obrysy jejího těla, a v duchu jsem se ptal, co se mnou bude při mé lásce a žárlivosti.“

(Alexandre Dumas ml.: Dáma s kaméliemi)

„20. prosince

Již tři dny mám takovou horečku, že jsem vám nemohla napsat ani slovo. Nic nového, příteli. Každý den marně čekám od vás dopis, ale nepřichází a jistě nikdy nepřijde. Jen muži mají sílu neodpouštět.“

(Alexandre Dumas ml.: Dáma s kaméliemi)

ALLEN YU – choreografie a režie

Tanečník, pedagog a choreograf Allen (vlastním jménem Neng Sheng) Yu se narodil v roce 1959 na Tchaj-wanu. Získal bakalářský titul na tanečním oddělení Chinese Culture University a studoval také jako stipendista na Národní konzervatoři v Nizozemsku. Od roku 1986 působil jako profesionální tanečník v Belgii (Ballet Royal de Wallonie) a Německu (1986–1993 sólista Musiktheater im Revier v Gelsenkirchenu). Od roku 1993 pracoval jako choreograf, baletní mistr a šéf baletu v divadlech v Osnabrücku a Coburgu, mezitím byl pět let uměleckým šéfem, choreografem a baletním mistrem Chamber Ballet Taipei na rodném Tchaj-wanu.

Od roku 2001 zastává pozici baletního mistra, choreografa a zástupce uměleckého šéfa baletního souboru opery v Grazu. Zároveň působil a působí jako hostující pedagog a choreograf na mnoha místech v Evropě, Austrálii i Číně a Tchaj-wanu; od roku 2007 zastává opět také pozici uměleckého šéfa Chamber Ballet Taipei.

V posledních patnácti letech vytvořil na čtyři desítky baletních (*Verlorene Illusionen*; *Les Illuminations*; *Der Feensee*; *When Ballet meets Tchaikovsky*; *Kameliendame* ad.), operních a operetních (např. *Turandot*; *Kouzelná flétna*; *Andrea Chénier*; *Život prostopášíka*; *Veselá vdova*; *Netopýr*; *Čardášová princezna*; *Orfeus v podsvětí*; *Hraběnka Marica*; *Pařížský život*) a činoherních i muzikálových choreografií (mj. *Evita*; *Chicago*; *West Side Story*).

V Národním divadle moravskoslezském hostuje poprvé.

JAN ŠRUBAŘ – dirigent

Narodil se v roce 1951. Vystudoval dirigování na brněnské Janáčkově akademii múzických umění (u Františka Jílka, Otakara Trhlíka a Jiřího Waldhansa) a po absolutoriu působil v operě Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banské Bystrici.

Od roku 1981 je dirigentem opery Národního divadla moravskoslezského (tehdy Státního divadla Ostrava). Nastudoval a dirigoval zde desítky operních titulů (v posledních deseti letech např. *Oberon*; *Xerxes*; *Prodaná nevěsta*; *Giovanna d'Arco*; *Kníže Igor*; *Cavalleria rusticana* / *A Kékszakállú herceg vára*; *Brundibár*; *Její pastorkyňa*; *Židovka*; *Rigoletto*; *Kouzelná flétna*; *Macbeth*; *Così fan tutte*; *La rondine*; *Il soffio delle fate*; *Kominiček*; koncertní provedení *Mozartova Requiem*) i tituly baletní (*Louskáček*; *Labutí jezero* ad.).

Pravidelně a dlouhodobě spolupracuje s dětským Operním studiem Národního divadla moravskoslezského.

Dirigoval také mimořádně úspěšné festivalové představení Janáčkovy opery *Její pastorkyňa*, které získalo na celostátní přehlídce českého hudebního divadla OPERA 2005 tři z pěti festivalových cen. Působí jako externí pedagog na Janáčkově konzervatoři v Ostravě.

DAVID BAZIKA – scéna

Narodil se v roce 1974 v Praze. Studoval na fakultě architektury ČVUT a katedře scénografie DAMU (diplom u ing. arch. Ondřeje Nekvasila). Svou činnost dělí mezi práci pro televizi, film, architekturu, scénické expozice a především divadelní scény.

Je výtvarníkem zhruba padesáti inscenací na velkých i malých jevištích v Praze, Ostravě, Olomouci, Plzni a na dalších scénách. Nejčastěji spolupracuje s režiséry Radovanem Lipusem, Jurajem Deákem, Štěpánem Páclem, Václavem Klemensem, Januszem Klimszou, Peterem Gáborem, Michalem Langem a dalšími.

Od sezóny 2009/2010 je scénografem a šéfem výpravy Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde v posledním desetiletí vytvořil na dvacítku scénografií k činoherním (mj. *Elling a Kjell*; *Matka*; *Bambini di Praga*; *Yvonna, princezna burgundánská*; *Krvavé křtiny*; *Konec masopustu*; *Donaha*), operním (*Werther*; *Kominíček*), muzikálovým (*Divotvorný hrnec*) i baletním inscenacím (*Requiem*; *Romeo a Julie*; *Spor aneb Dotyky a spojení* – vše v choreografii Igora Vejsady; *Louskáček* – choreografie William Fomin).

Věnuje se i kostýmnímu výtvarnictví a působí jako pedagog DAMU v Praze.

EVA KOTKOVÁ – kostýmy

Narodila se v roce 1963, vystudovala katedru výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Ostravě a vytvořila kostýmní návrhy k téměř stovce divadelních inscenací. Počátek její divadelní tvorby souvisí se vznikem Komorní scény Aréna, kde spolu s generačně spřízněnými kolegy vytvořila kostýmy k přibližně třiceti inscenacím režisérů Radovana Lipuse, Petra Nosálka, Oxany Meleškiny-Smilkové a Václava Klemense.

Od té doby spolupracuje jako kostýmní výtvarnice s mnoha českými divadly: Národním divadlem moravskoslezským (např. inscenace *Donaha*; *Yvonna, princezna burgundánská*; *Matka*; *Vůně peněz*; *Elling a Kjell*; *Skapinova šibalství*; *Zlaté rouno*; v baletu *Requiem*), s Divadlem loutek v Ostravě, Moravským divadlem Olomouc, Těšínským divadlem, Klicperovým divadlem v Hradci Králové, Divadlem na Vinohradech, Národním divadlem a Švandovým divadlem. Vytvořila kostýmní návrhy také pro polské scény ve Varšavě, v Opoli a Bielsku-Biale. Dlouhodobě spolupracuje s Tanečním sdružením Janáčkovy konzervatoře, s Tanečním divadlem Zóna a s choreografy Lenkou Dřimalovou, Ivanem Hurychem a Igorem Vejsadou.

Pro Českou televizi navrhla kostýmy k několika filmům a pohádkám, dokumentárním cyklům (*Šumná města*; *Světáci*), výtvarně se podílela na projektu ČT *Hotel Insomnia*, navrhla kostýmy pro filmy *Mír jejich duším* nebo *Žralok v hlavě* a seriály *Letiště* a *Zázraky života*.

„Jistě vám připadá divné, že jsem vás přijala tak rychle. Víte proč? Protože, pokračovala, berouc mně za ruku, kterou si přiložila k srdci, takže jsem cítil jeho prudké bušení, nebudu-li žít tak dlouho jako jiní lidé, umínila jsem si, že budu žít rychleji.“

(Alexandre Dumas ml.: Dáma s kaméliemi)

„Po hostině, která byla velmi hlučná, se začalo hrát. (...) Byl jsem jediný, koho hra plně nezaujala... Po celý zbytek noci jsem vyhrával...“

(Alexandre Dumas ml.: Dáma s kaméliemi)

Program vydalo
Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava
www.ndm.cz

Ředitel Jiří Nekvasil
Šéf baletu Igor Vejsada

Redakce programu a texty Pavla Březinová
Výtvarné zpracování programu a plakátu, sazba Lubomír Šedivý
Fotografie Martin Popelář (foto na titulní straně a foto ze zkoušek),
Vojtěch Bartek, Lee Minshin, Sandy O-Yang (portrét Allena Yu) a archiv
V programu jsou použity citáty z románu Alexandra Dumase ml.
Dáma s kaméliemi v překladu Věry Kopalové.

Tisk Ringier Axel Springer Print CZ a. s.

„Nositele autorských práv k dílu zastupuje
Národní divadlo moravskoslezské.“

Činnost Národního divadla moravskoslezského,
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

Aktivity NDM jsou také finančně podporovány
Ministerstvem kultury České republiky
a Moravskoslezským krajem.

Partner baletních představení:

Mediální partner inscenace:

OSTRAVA!!!

Po-Ju Lin (Baron), Petra Kováčová, Peter Ondrka,
Markéta Pospíšilová, Filip Skála, Isabell Weigner

Olga Borisová-Pračíková (Marguerite), Jan Krejčíř (Armand)
a sbor baletu NDM

Po-Ju Lin (Baron), Olga Borisová-Pračíková (Marguerite)
a sbor baletu NDM

Olga Borisová-Pračíková (Marguerite), Jan Krejčíř (Armand)

Markéta Pospíšilová (Nanina)

Uprostřed Lucie Skálová (Cikánka), sbor baletu NDM,
v pozadí Olga Borisová-Pračiková (Marguerite), Jan Krejčíř (Armand)

Markéta Pospíšilová (Nanina), Olga Borisová-Pračiková
(Marguerite), Jan Krejčíř (Armand)

Igor Vejsada (George Duval), Markéta Pospíšilová (Nanina),
Po-Ju Lin (Baron), Olga Borisová-Pračiková (Marguerite)

Jan Krejč (Armand)

Barbora Kaufmannová (Marguerite), Michał Lewandowski (Armand)

Rodion Zelenkov (Baron), Barbora Kaufmannová (Marguerite)

Vladimír Vašků (Žolík), Jan Krejčíř (Armand), Petra Kováčová (Piková dáma) a sbor baletu NDM

Po-Ju Lin (Baron), Olga Borisová-Pračíková (Marguerite)

Po-Ju Lin (Baron), Olga Borisová-Pračiková (Marguerite), Vladimír Vašků (Žolík), Petra Kováčová (Piková dáma) Jan Krejčíř (Armand) a sbor baletu NDM

Olga Borisová-Pračiková (Marguerite), Jan Krejčíř (Armand) a sbor baletu NDM

Markéta Pospíšilová (Nanina)

Markéta Pospíšilová (Nanina), Olga Borisová-Pračíková (Marguerite),
Jan Krejčíř (Armand), Igor Vejsada (George Duval)

Olga Borisová-Pračiková (Marguerite), Jan Krejčíř (Armand)